

› Fokker van het Jaar

“Karakter trekt de kar, maar het moet wel beheersbaar blijven”

Zij had het gekscherend al eens voorspeld: op een dag worden zij en haar man rondgereden als Tuigpaardfokkers van het Jaar. Hij denkt dat hun tijd nog niet is gekomen. De zeer succesvolle fokproducten van dit echtpaar maken dat dit moment zich dit jaar al aandient. Egbert en Els Kruiswijk zagen dit zelf niet aankomen: Els zat tijdens de huldiging op Ibiza en in plaats van rondgereden worden op de Nationale Tuigpaardendag viert zij het moment met haar vriendinnen, confetti en champagne en met de nodige tranen voor KWPN.tv.

Tekst: DINI BROUWER — Beeld: JACOB MELISSEN

We hebben het over Egbert (60) en Els Kruiswijk uit Loenen aan de Vecht die zo'n 25 jaar geleden 'geheel blanco' aan hun tuigpaardenfokkerij beginnen. Het woord tuigpaard komt destijds in hun vocabulaire nog niet voor, maar niets uit de tuigpaardenwereld is hen nu nog vreemd. Met de trots waarover zij nu over hun fokproducten spreken, vertalen zij exact het gevoel van de rasechte tuigpaardfokker en -liefhebber. Stammoeder Scodessa koopt Egbert in 1999, mede omdat Piet Lijffijt vindt dat hij nu maar eens een echte moet kopen. Hij weet er wel eentje uit een topstam. De eerder door Egbert aangekochte fokmerries zijn geen blijvers, maar Els heeft uit die startfokkerij een heel succesvol fokproduct weten te traceren. Dat is Manno-zoon Vlam (uit Kimberly ster van Droomwals), die in Amerika onder de naam Sam heel succesvol in de mensport loopt en genomineerd is voor Horse of the Year. Els laat met trots een Engelstalig krantenartikel met foto zien. "Hij werd dan wel geen Horse of the Year, maar we werden daar met naam en toenaam genoemd. Wat was ik trots."

Bewegingen van een echt tuigpaard

Op zijn geboorteplek, de eeuwenoude boerderij in Loenen aan de Vecht, daar waar zijn ouders en voorvaderen koeien melkten, viert nu de tuigpaardenfokkerij van Egbert en Els Kruiswijk hoogtij. Er is verbouwd en bijgebouwd, zodat er nu vele faciliteiten zijn zoals prachtige stallen en een grote binnenmanege. Momenteel staan er zo'n 22 tuigpaarden, net als twee dressuurfokmerries van Els. De bijbehorende zeventien hectare grond biedt veel weidemogelijkheid. Destijds gaat Egbert weleens met zijn vader mee naar de UTV. Zijn vader gaat voor de koeien, Egbert gaat dan al meer voor de paarden. Kruiswijk is al op jonge leeftijd druk met de ontwikkeling van zijn bedrijf Westfort IJsselstein en als ontspanning volgt hij een mencursus. Zijn genoemde Droomwals-merrie is meer een basismerrie, maar met de komst van de door Piet Lijffijt aanbevolen Scodessa komt Egbert in de ban van de bewegingen van een echt tuigpaard. Met als gevolg dat Egbert en Els er ruim zestig hebben gefokt en nu dus Fokkers van het Jaar zijn.

Met de komst van Nando-dochter Scodessa komen de Fokkers van het Jaar meer en meer in de ban van de bewegingen van een echt tuigpaard.

Oeuvreprijs

“Het moment op de Nationale Tuigpaardendag overviel mij enorm. Zelfs Scodessa en haar veulen hebben ze ongezien uit de wei weten te halen.” Omringd door stammoeder Scodessa en haar veulen van Hertog Jan en de fokproducten Diesel, Latino, Mac Cloud, Juliësta en het span Jericho en Nobel, wordt Egbert gehuldigd op de Nationale Tuigpaardendag in Lunteren. Het is een oeuvreprijs, aldus de toelichting die ook verwijst naar het fokdoel van de familie Kruiswijk. Zij streven naar prestatie, samengaand met een functioneel en aansprekend exterieur, in combinatie met een laag verwantschap. Dat fokdoel weten zij in praktijk te brengen, zo gaat de toelichting verder. Ze worden omschreven als de bewakers van het erfgoed van Gerard Voorburg. Vandaag plukken zij daar dan de vruchten van. Els kan er maar niet over uit dat dat moment samenviel met haar vakantie. “Ik ga bijna nooit op vakantie en zeker niet zo ver weg.” Het is de kroon op hun werk, zo vertellen deze tuigpaardfokkers.

Bewegingen maken een tuigpaard

Egbert koopt het veulen Scodessa (v.Nando) ongezien; hij gaat af op adviseur Lijffijt. Egbert: “Ik kan me nog goed herinneren dat ze me niet meeviel toen ik haar voor het eerst zag. Ze was klein en exterieurmatig eigenlijk ook niet zo’n meevaller. Ik weet niet of ik haar gekocht had, als ik haar van tevoren had gezien. Eenmaal in beweging waren mijn twijfels weg. Dat deed ze fantastisch. Bewegingen maken een tuigpaard tot een tuigpaard. Ik moet er wel gelijk bijzeggen dat ik exterieur ook heel belangrijk. Maar als je me laat kiezen tussen mooi en beweging, dan ga ik voor beweging en niet voor een mooie die niet kan bewegen.” Egbert en Els hebben met deze telg uit de Odessa-stam van Gerard Voorburg de grondlegger van hun succesvolle fokkerij in huis gehaald, hoewel die stam hen destijds nog niet zoveel zei. Inmiddels zijn ze helemaal thuis in de fokkerij. Met de ervaring met de pittige, karaktervolle en ritselige paarden uit deze stam denken zij dat Nando goed werk heeft gedaan. “Karakter trekt de kar, maar het moet wel beheersbaar blijven”, zegt Egbert. Scodessa is een dochter van

Freydessa (v.Vaandrager HBC) was als tweejarige kampioen op de Centrale Keuring in West. Zij dient de fokkerij in Loenen aan de Vecht.

Egbert Kruiswijk:

“Wij fokken concourspaarden, paarden voor de mensport komen er vanzelf wel.”

Nando uit Lodessa (ster van Fabricius). Via de keurmerrie Bodessa (v.Unicum) komen we dan bij de legendarische meervoudig UTV-kampioene Odessa (keur preferent prestatie van Indiaan x Uron), de merrie waarmee Gerard Voorburg zoveel fokkerij- en sportsuccessen heeft gehad.

Binnen twee jaar

In 2002 brengt Piet Lijffijt de driejarige Scodessa voor Kruiswijk uit. Dat wordt een aaneenschakeling van successen. Naast vele eerste prijzen wordt ze ook aangespannen kampioen in West en haalt ze op de Nationale Tuigpaardendag de Finale der Nationale. Ook in 2003 en 2004 is ze op de Nationale Tuigpaardendag weer succesvol van de partij.

Als verslaggever heb ik tijdens de keuringen en op de concoursen in het land in de loop der jaren heel wat aantekeningen gemaakt. Bij Scodessa staan er opmerkingen als best, veel voorbeengebruik, gaat maar door, wakkere merrie en veel afdruk.

Scodessa realiseert 117 winstpunten en behaalt haar keur- en sportpredicaat op grond van winstpunten binnen twee jaar. Daarna gaat ze de fokkerij in en brengt tot en met dit jaar elk jaar een veulen. In totaal zijn het er achttien, waarvan haar veulen van dit jaar weer Scodessa heet. Ze is nu niet dragend, maar ze is nog zeer prominent aanwezig op stal bij Egbert en Els Kruiswijk. De nog spijkerharde Scodessa is een prachtig voorbeeld van een KWPN-sport- en fokmerrie: eerst zelf goed presteren en daarna achttien veulens brengen die zelf grotendeels ook weer succesvol zijn.

Paradepaard

Diverse van Scodessa's kinderen worden verkocht en de Kruiswijks weten grotendeels waar ze zijn gebleven. Twee merries treden als fokmerrie in de voetsporen van hun moeder. Dat zijn de in 2010 geboren Freydesssa (v.Vaandrager HBC) en de in 2012 geboren Hillydessa (v.Colonist), die na hun sportcarrière ook weer succesvol zijn in de fokkerij op Stal Kruiswijk. Maar hun in 2008 geboren halfbroer Diesel (ster van Unieko), Scodessa's vierde nazaat uit een eenmalige combinatie, gaat hen wat sport betreft al voor. “We gebruikten Unieko mede om het sterke achterbeen”, licht Egbert toe. Hij laat

Diesel uitbrengen door Berry van der Genugten en met deze rijder vormt de altijd voorname, deftige en hoog van de vloergaande Diesel een ijzersterke combinatie. Diesel is jarenlang het paradepaard van Stal Kruiswijk. De vos scoorde 190 winstpunten en is onlangs verkocht aan Stal Donck, Ada Donck presenteerde hem bij de hulding onder het zadel. Ook onder het zadel van Sabrina Melotti is dit paradepaard al een kampioenspaard. Berry brengt inmiddels Nobel en Mareda uit. Egbert: “We moeten keuzes maken, we kunnen niet alles houden en laten uitbrengen, we hebben elk jaar

weer jonge paarden en die moeten ook aan bod komen.” Berry is aangeschoven en vertelt over zijn ervaring met de Odessa-stam. “Het zijn hete en wakkere paarden met zeer veel karakter. Misschien zijn het niet altijd de makkelijkste paarden, maar presteren willen ze. Dat zit in hun genen. Ze geven nooit op, ook Nobel heeft weer dat wedstrijd karakter. Wat heb ik altijd van Diesel genoten. Hij was een topper”, gaat Berry door, ogenschijnlijk nog nagenietend van de prachtige successen die hij met dit paard behaalde. Volgend jaar komt hij weer met Mareda (v.Idol) en Nobel (v.Jericho) in de baan.

Freydessa

Scodessa's zesde kind is de in 2010 geboren nationale merrie Freydessa (keur van Vaandrager HBC) en die brengt Lijffijt ook uit. Ze behaalt 22 winstpunten en scoort 79,5 punten in de IBOP. Zij is als tweejarige kampioen op de Centrale Keuring in West. Inmiddels is ze fokmerrie en bracht ze al zes veulens, waarbij haar eerste kind, geboren in 2016, al meteen een nationale bekendheid wordt. Het is namelijk de heel best presterende Latino (ster PROK van Dylano), die in handen van

Mark de Groot op de concoursvelden schittert en al 66 winstpunten heeft. Volle broer Mac Cloud is nog bij De Groot. Vervolgens brengt Freydessa in 2018 de nu ook alweer goed presterende vos Nobel die 26 winstpunten heeft. Hij is een zoon van Jericho, een hengst die enige toelichting behoeft. Jericho is namelijk een door Egbert gefokte zoon van Dylano, hij komt uit de elite- en sportmerrie Taressa G.C. Deze Manno-dochter kocht Egbert als driejarige van Bart Voorburg. Hij fokt er een paar veulens bij, waaronder Jericho en daarna wordt ze weer verkocht, net als met haar nafok gebeurt. Jericho presteert heel best en in handen van Mark de Groot behaalde hij inmiddels 93 winstpunten. Young Rider Roy Brand wordt tijdens de Nationale Tuigpaardendag op indrukwekkende wijze kampioen met Jericho en wint de Future Cup.

Lijnteelt

“Ik heb heel bewust voor deze lijnteelt gekozen om te proberen eigenschappen te verankeren”, vertelt Egbert. “Maar ook omdat Jericho een sterk achterbeen heeft. Ik zie het als een experiment. En ik vind het nu al een gelukt experiment.”

Jericho (v.Dylano) presteert heel best in handen van Mark de Groot.

Egbert Kruiswijk met Odessa K. (v.Dylano), Berry van der Genugten met Hillydessa (v.Colonist) en Freydessa (v.Vaandrager HBC) en Els Kruiswijk met Scodessa (v.Nando).

Berry brengt de altijd indrukwekkende Jericho-zoon Nobel uit en de vos heeft inmiddels 26 winstpunten. Gaan we terug naar Freydessa: die brengt na Nobel nog drie kinderen, met als vaders Cizandro, Atleet en Dylano en die zijn nog op Stal Kruiswijk. Freydessa is nu dragend van Onana, de aangewezen schimmelhengst die doorverwezen is naar het verrichtingsonderzoek van 2023.

Elitemerrie en goedgekeurde hengst

In 2012 wordt Scodessa aangepaard met Colonist. Dat resulteert in Hillydessa, dit achtste veulen van Scodessa werd elite. Zij gaat als veulen naar de NVK, wordt als driejarige algemeen kampioen op de CK West, waar ze de pronkende kampioen wordt genoemd en ze is NMK-merrie. Haar IBOP score is 80 punten en

ze heeft 56 winstpunten. Vervolgens brengt zij vier veulens. Els vertelt: “De oudste is de driejarige Ollydessa (v.Kenzi H, red.), zij is naar een vriend van ons gegaan en loopt hier in de buurt. Die zien we nog regelmatig langskomen.”

Pollydessa (v. Dylano) is twee en wordt dit jaar op Centrale Keuring in West uitgenodigd voor de NMK, maar ze neemt daar niet deel. Ze is nog op Stal Kruiswijk. Haar één jaar jongere zus Rinkydessa is verkocht, maar het veulen Shantydesa (v.Latino, red.) is er nog. Hillydessa is nu dragend van Jericho. Hillydessa's volle zus Illydessa is ster en is verkocht. Terug naar Scodessa: haar van 2014 tot en met 2017 geboren kinderen worden verkocht, waarvan de twee Dylano's in de mensport lopen en één daarvan naar Boyd Exell is gegaan.

Het is Egbert en Els nog niet gelukt om in Nederland een goedgekeurde hengst te fokken. In Amerika is dat wel het geval. Scodessa's in 2018 geboren zoon van Idol, genaamd Nova Zembla, wordt dit jaar namelijk goedgekeurd bij het bij KWPN-NA. Hij wordt omschreven als een sterke hengst die heel goed in het tuigpaardtype staat. Els: "Jammer dat dat niet meetelt bij de fokprestaties van Scodessa. Ze zit namelijk dichtbij het prestatiepredicaat." De daarna volgende drie Dylano's, geboren vanaf 2019 en waarvan Odessa K ster is, alsmede Scodessa K, de Hertog Jan van dit jaar, zijn er nog.

Nieuw bloed

Op de NTD behoort ook Juliësta (keur van Manno uit Celesta Reg. A van Plain's Black Magic) tot de fokpro-

ducten die Egbert omringen. Zij is verkocht, maar heeft met 57 winstpunten ook een mooie concourscarrière op haar naam. Nieuw bloed deed zijn intrede met de aankoop van de al genoemde schimmel Mareda (Idol uit Gareda ster van Cizandro, fokker J. de Lange uit Aadorp). Deze keurmerrie behaalde in haar debuutjaar in handen van Berry van der Genugten prachtige successen, met als grootste succes misschien wel de derde plaats in de Finale der Nationale. Zij heeft al 45 winstpunten en wordt vooralsnog geen fokmerrie, zij mag volgend jaar weer met Berry de baan op.

Maat

Een grote diversiteit aan hengsten is al gebruikt op Stal Kruiswijk. "Els en ik kunnen wel een half jaar nadenken over de hengstenkeuze en dan weten we pas enkele dagen voor tijd welke hengst het moet worden. Goede dingen behouden en minpunten verbeteren, dat is ons doel", zegt Egbert. "Net als concourspaarden fokken, we fokken niet voor de mensport, menpaarden komen er vanzelf", voegt hij eraan toe. De speerpunten zijn: verwantschap, eigen prestatie van een hengst, alsmede de stam waaruit de hengst komt en maat. "Maat vind ik momenteel wel een probleem in de fokkerij", zegt Egbert, die bij kleinere merries graag de keuze wil kunnen maken uit hengsten met voldoende stokmaat. Maat is in hun merriestapel ook weleens een probleem. "We moeten geen hengstjes gaan fokken, een hengst moet een paard met maat en formaat zijn", aldus deze als outsider begonnen maar tot Fokker van het Jaar uitgegroeide tuigpaardenman die outsider en echtgenote Els meenam in de magie van het tuigpaard.

Sociaal gebeuren

Naast hun passie voor fokkerij is het sportgebeuren ook een heel belangrijk sociaal onderdeel van hun hobby. Egberts bedrijf Westfort-IJsselstein is al enkele jaren sponsor van de KWPN Hengstencompetitie. En dat gaat ook volgend jaar weer gebeuren. Daarnaast zijn Egbert en Els onmisbare ondersteunende krachten in Regio Tuigpaard West. Natuurlijk zijn ze fanatiek fan van hun eigen paarden en vieren ze elk succes, maar alle rubrieken kunnen op hun support rekenen. "We hebben hier in West een hele hechte groep echte tuigpaardenmensen met heel veel passie voor tuigpaarden. Speciaal in deze roerige tijd geeft dat een heel sterk verbonden gevoel. Mensen willen ergens bij horen. We moeten als tuigpaardvereniging één pact vormen en zorgen voor goed gevulde rubrieken. Belangrijk is dat we jonge mensen erbij betrekken, het publiek blijven boeien en vasthouden, én proberen nieuwe mensen te interesseren voor ons tuigpaard. Wij zijn immers ook zomaar ingestapt. We moeten zorgen voor blije paarden en blije gezichten", sluit Els af. •